

stronictwa uchwalilo kandydaturę posła sejmowego i działacza komunalnego w Berlinie Cassia. Innym odłam z „Berl. Tagblatt” na czele pragnie wybrać meza wybitnie politycznego i jako takiego proponuje byłego sekretarza stanu dla kolonii Dornburga. Decyzja zapadnie na zebraniu wyborczym w dniu 9. września.

Wiadomości wojenne.

Niemieckie doniesienie wieczorne.

Berlin, 3. IX. Urzędowo: Dział nieprzewidywalny między rzekami Scarpe i Somme. Wdrażone tutaj ruchy przeprowadzone wczoraj nocą planowo. Po obydwojch stronach Novon odrzucono częściowe ataki Francuzów. Wczorajem rozwinięły się nowe walki między Ailette i Aisne.

Pierwszy generał - kwatermistrz: Ludendorff.

Komunikaty francuskie.

Francuskie sprawozdanie wieczorne z 2. 9.: W ciągu dnia postąpiły wojska nasze, które wczoraj wieczorem przekroczyły kanal północny na wysokości Nesle, na wschodnim brzegu kanalu i na pochwołciach zachodnich wysokości osiągnęły 77 stóp. Uieliśmy jeńców. Między Ailette a Aisne postępowałyśmy dalej narząd na wznach Greva au Mont i Juivigny, mimo zaciętego oporu nieprzyjaciela. Wzieliśmy Louilly, Terny i Sorwy i prócz tego posunęliśmy się na północ od Cronv. Na innych frontach przeszedł dzień spokojnie.

Francuskie sprawozdanie popołudniowe z d. 3. 9.: W ciągu nocy walki artyleryjskie na froncie Somme i między Oise i Aisne. Zamachy niemieckie w okolicy Vesle i w Wogezach nie powiodły się wcale.

Komunikaty angielskie.

London, 2. IX. (WTB.) Wczoraj wieczorem wojska walijskie i z wschodnich hrabstw Anglii zajęły Saillv-Saillisel po ciężkiej walce. Wojska angielskie przysunęły się do Le Transloy i Moreuil, gdzie wzięto szereg jeńców. Pod Rencourt i w okolicy Cagnicourt wojska angielskie i szkockie wzięły podczas nocy pozycje niemieckie na południe od ws i ujęły kilka set jeńców. W odcinku na północ od rzeki Scarpe wojska kanadyjskie i angielskie o godzinie 5 rano zaatakowały i doniosły o dobruach postępkach. W odcinku Lys wojska nasze dotarły do rzeki na wschód od Estaires i zajęły Neuve Eglise.

Angielskie doniesienie wieczorne z 2. IX. (WTB.) Dział rano zaatakowały wojska angielskie i kanadyjskie z pomocą tanków z obu stron drogi Arras-Cambrai i wzięły na szerokim froncie część potężnego systemu obronnego, znaną pod nazwą Linji Dracont-Ouant, a leżąca na południe od rzeki Scarpe. Nieprzyjaciel starał się wszelkimi siłami przesunąć ten rowy i stawiał postępowym naszym stanowiskom opór. Na całym froncie złamałmym opór nieprzyjaciela, zadając wrogowi wielkie straty. Wojska kanadyjskie wzięły Dury, Villers les Cagnicourt i Cagnicourt i zrobili postępy poza te miejscowości. Na lewo od nich wojska angielskie torowały sobie drogę przez niemieckie linie obronne na północ wschód od Eterpienv. Na prawym skrzydle atakuwały wojska angielskie i szkockie naprzód w kierunku na Queant poza Reincourt-les-Cagnicourt i wzięły wiele silnie umocnionych pozycji włączając wieś Noren. Na południu wojska nasze zrobili również postępy. Zaraz po południu odparto silny kontratak podjęty w wielką siłą przez wroga na wschód od Vaulx-Vrancourt. Wojska angielskie dotarły do krańców Beugn i wzięły Villers-aux-Flos. Ciężkie walki trwały przez dzień cały o Le Transloy. Na tym punkcie odparto również kontraktki nieprzyjaciela. Wieś te zajęły wojska angielskie. Pomiedzy Saillisel i Peronne wyrzucili drzwi angielskie i australijskie wroga z lasu pod Saint Peire-Vaast i zdobyły wieś Allaines i Haut-Allaines. Na wschód i południe wschód od Peronne odparty wojska australijskie kilkakrotnie kontraktki nieprzyjaciela, zadając mu straty. Kilka tysięcy jeńców wzięto podczas dnia. Patrole nasze zrobiły postępy na zachodnich krańcach Lens. Na froncie rzeki Lys zyskały wojska nasze utrzymując ścisłą styczność z wrogiem w dalszym ciągu na terenie.

Komunikat amerykański.

Amerykańskie sprawozdanie wieczorne z d. 2. 9.: Na północ od Aisne wojska nasze postępowały dalej naprzód, mimo silnego oporu nieprzyjaciela i zajęły wieś Terny i Sorwy. Przynajmniej w walkach wzięliśmy w tej okolicy 572 jeńców, dwa działka 10,5 cm i 78 karabinów maszynowych. Na północ od Vesle odrzuciliśmy dwa lokalne ataki nieprzyjaciela na zachód od Fismes, zadając mu straty.

Komunikat japoński.

Sprawozdanie japońskie: Dnia 21. sierpnia rano prowadzili sprzymierzeńcy ofensywę dalej i ścigali nieprzyjaciela aż do rzeki Uverava, gdzie zniszczenie mostów nowostrzymało pościg. Dnia 23. sierpnia napotkano w Mandzulu pewien oddział, którego siła główna dotarła w okolicy. Semenow znajduje się 65 mil na zachód od Mandzulu.

Konferencje Rady marynarki koalicji.

London, 2. 9. Reuter dowiaduje się, że w dniach 29. i 30. sierpnia odbyła się konferencja Rady marynarki sprzymierzonych. Członkowie Rady byli obecni Clementel i Louchet jako przedstawiciele Francji, Cressni i Villa — Włoch, Raymond, Stebene i Georges Rubles — Stanów Zjedn., Lord Robert Cecil i Sir Joseph Maclay — Wielkiej Brytanii. Roztrząsano różne zagadnienia co do tonozu i dowozu i powzięto ważne postanowienia.

Storpedowane statki.

Roterдам, 2. 9. Zaginął statek angielski Sang Kiang (1622 ton). Zarekwirowany przez rząd angielski statek Prunelle został

storpedowany i zatopiony. Szwedzki statek Tyr zatonał z całą załogą, również portugalski statek Lisboneuse i belgijski Moghrab (1087 ton).

Wymiana ratyfikowanych ukłdów dodatkowych do pokoju brzeskiego.

Moskwa, 3. IX. Według „Izwestij”, wysłano do Berlina jeszcze wczoraj wieczorem, na poniedziałkowym posiedzeniu Centralnego komitetu wykonawczego, przez kurjera dyplomatycznego, ratyfikowany układ dodatkowy do pokoju brzeskiego, podpisany przez Sverdlowa, abv wymiana ukłdów ratyfikowanych mogła nastąpić d. 6. września.

Wedle „Prawd” przemawiał d. 29. 8. na konferencji moskiewskiej partii komunistów Larin i przy drzwiach zamkniętych, w obecności 500 towarzyszy zwał sprawę o nowej umowie. Sprawozdawca zwracał uwagę na szereg poprawek w porównaniu z pokojem brzeskim i wpływające stąd położenie. Mówił on: Dostaniemy z powrotem cały szereg miast i gubernji i pełną wolność w unarodowieniu naszego życia gospodarczego. Konferencja przysięła jednogłośnie przedłożoną sprawozdawce rezolucję w sprawie uznania polityki zagranicznej komisarzy ludowych.

Poważny stan zdrowia Lenina.

Moskwa, 3. 9. (Wied. B. Kor.) Stan zdrowia Lenina jest ciągle poważny, choć chwilowo znajduje się pacjent poza niebezpieczeństwem. Oczekuje się przesilenia w ciągu dwóch do trzech dni. Wskutek zamachu nastąpiły liczne aresztowania, także Ukraińców. Mimo pozorów ochrony, urządzone rewizje domowe także u dawniejszych burmistrzów Moskwy Urdnwa i Astrowa. Aresztowano biskupa Makariusa. Na zewnątrz panuje w Moskwie spokój.

Aresztowanie Ukraińców w związku z zamachem na Lenina.

Moskwa, 2. IX. W imieniu rządu ukraińskiego wyraził główny konsuł generalny w Moskwie Kruzow ministrowi spraw wewnętrznych swe współczucie i wzburzenie z powodu zamachu na Lenina. „Utro Moskwy” donosi, że zaaresztowano w Moskwie wskutek zamachu poddanych ukraińskich.

Zwołanie Sejmu fińskiego.

Helsingfors, 2. 9. Prasa fińska donosi, że rząd zamierza zwołać Sejm w ciągu tego tygodnia. Sejm przystąpiłby dwa tygodnie później do oboru króla.

Nowe sprzyśnienie w Rosji.

Moskwa, 2. IX. (WTB.) Podług pisma „Krasnaja Gazeta” odkryto we Włodgdzie nowe sprzyśnienie oficerów, pracujące z pomocą Anglii. Z aresztowanych oficerów rozstrzelano 10. „Utro Rossiji” donosi, że dawniejszy pełnomocnik rządu angielskiego w Rosji Lindley mianowany został głównym komisarzem w Rosji z siedzibą w Archangielsku.

Odezwa rządu syberyjskiego do narodu rosyjskiego.

Amsterdam, 3. IX. Według pewnego pisma tutejszego donosi „Times” z Władywostoku: Ziemstwa w Władywostoku i Gginsku przełożyły całą swą władzę na rząd syberyjski. Wskutek tej decyzji przejął rząd syberyjski pełnię autorytetu i wydał odezwy do narodu rosyjskiego.

Następca tronu o położeniu wojennem.

Wiedeń, 3. IX. (WTB.) „Neues Wiener Journal” ogłasza rozmowę swego berlińskiego sprawozdawcy Dr. Friedegga z niemieckim następcą tronu o wojnie i położeniu wojennem: Podczas rozmowy powiedział następca tronu, że w Anglii ma wielu przywódców. Według jego przekonania Anglia byłaby przyłączyła się do wojny, choćby Belgji nie zajęto. Okrzyczano nas jako barbarzyńców i tyrantów wojennych, podczas gdy niczego nie chcieliśmy i nie chcemy jak życia naszego i naszego rozwoju. Wojna ta w oczach moich nie była niczem innym jak wojną obronną. Nie uważałem jej nigdy za lekkie ćwiczenie i nigdy nie sądziłem, że nieprzyjaciół zniszczymy. Nie uważam też za rzecz pożądaną, abv nieprzyjaciela zostali zniszczeni, ponieważ na tym świecie jest miejsce dla wszystkich narodów. Ale musi być także miejsce dla Niemiec i ich sprzymierzeńców.

Następca tronu mówił dalej o Anglii, którą wzdrgł gospodarce pchnęły do wojny. Jeżeli nieprzyjaciela twierdzą, że jestem podszczywaczem wojennym, to jest to prawdopodobnie świadome kłamstwo; w każdym razie obiektywna nieprawda. Występowałem wprawdzie zawsze za silnym uzbrojeniem, ponieważ wiedziałem, że pewnego dnia bronić się będziemy przeciw całemu światu. Gdy Anglia wmszala się do wojny, nie wątpilem, że wojna będzie ciężka i potrwa długo. Zresztą położenie nasze obecne jest pewne. Byliśmy kilkakrotnie w ciągu tej wojny w trudniejszym położeniu niż obecnie. Zwyciężyliśmy o wiele cięższe przejścia.

Uważałem to wojnę od samego początku jako wojnę obronną. Nie znaczę to jednak bynajmniej, że nie miałbym okazji atakować, gdzie można, mianowicie według zasady: najlepsza osłona jest uderzenie.

Niemcy i ich sprzymierzeńcy muszą wojnę prowadzić tak długo, aż przeciwnicy nie uznają, że zniszczyć nas nie można i że nie ma dla nich interesu prowadzić ją dalej.

Następca tronu wyraził się o przeciwnikach szczególnie Francuzach przychylnie, sławił genialność Joffra i zalety Focha oraz zaznaczył, że nie lekceważy Anglików.

W tym samym sensie ogłasza pismo węgierskie „Az Est” wywiad z następcą tronu. Znajdujemy tam m. i. następujące zdanie: „Mówimy często o zwycięstwie. Tego słowa „zwycięstwo” nie należy tak rozumieć, jakobymy chcieli nieprzyjaciela zniszczyć, lecz tylko, że chcemy się ostać i nie pozwolić się powalić na ziemię.

Cecil u zaopatrywaniu armji i ludności.

London, 2. IX. (WTB.) Podczas uczty z okazji zakończenia obrad Rady dla transportu morskiego, jak donosi biuro Reutersa, Lord Robert Cecil zakomunikował szczegóły o połączeniu żegluzi koalicji. Rada koalicji dla transportu morskiego, z siedzibą w Paryżu, powstała w grudniu na wspólnym posiedzeniu przedstawicieli koalicji. Główna zasada pozostała, jak była nią zawsze, kontrola nad zaopatrzeniem koalicji. Cecil mówił dalej: Przeżyliśmy w ostatnim czasie dużo rzeczy, mogących nas natchnąć otuchą, lecz nie jest to powodem, abyśmy mieli mniej się wylęczyć, lecz raczej powinniśmy wsiąpić się więcej obecnie, gdy czas nadszedł, aby nieprzyjaciółom zadać ostaleczny cios. Co dotyczy właściwej walki, to spoczywa ona w innym ręku i nie mamy powodu do obaw, lecz mamy pełne zaufanie do naszej armji i jej dowódców.

Abv armje nasze i nasza ludność cwiłnłą zaopatrzyć w środki żywnościowe, musimy znaleźć wszystkie źródła pomocnicze i wyczerpać całą siłę gospodarczą koalicji. Przeprowadzenie tego zadania nie jest tak proste. Pod tym względem i wielu innymi względami walczymy w pewnych warunkach niekorzystnych. Nasi nieprzyjaciela udali się w niewiele niemieckiego statku gieneralnego. Daje im to pewną jednolitość, która trudno nam naśladować. Gdyż do właściwości walki naszej należy, że jesteśmy wolnymi narodami. Jeżeli jednak chcemy mieć pomysłowy wynik, musimy zezodnić się na poświęcenie części naszych narodowych uczuć a nawet naszych interesów narodowych, jeżeli chcemy najlepiej użyć sił, jakimi rozporządzamy. Jedni sprzymierzeni więcej uciępliwi niż drudzy. Jeżeli ofiary nasze pozostać mają do pewnego stopnia równe, nie pozostaje nam nic innego jak wspólna kontrola koalicji nad wszystkimi siłami pomocniczymi. Kluczem do tego jest żegluga i zupełna kontrola potrzeb i źródeł, z których czerpiemy.

Dopiero z skoordynowania potrzeb i źródeł koalicji z jej żegluzą, przynierze, do którego należymy, doszłoby do przemożnej gospodarej potęgi. Cecil wymienił potem, co już w tej sprawie uczyniono i powiedział, że powyższe zaokrętami jest jeszcze większy niż pojemność stojąca do dyspozycji.

Walki łodzi podwodnej była złem obliczeniem, koalicja może zaopatrzyć się w środki żywnościowe i może nawet wielkie armje transportować przez morze, aby zwalczać Niemców. Łodzie podwodne przeciw temu nie nie pomagają. Lecz mimo to pojemność okrętowa nie jest dostatecznie wielka, aby mogła odpowiadać namiętności, którą koalicja próbowała, gdyżby pojemność była większa. Cecil mówił dalej: „Im więcej środków żywności i innych artykułów sprowadzimy do Anglii, tem mniej silna będzie armia do zwalczania Niemców. Jeszcze niedawno temu uczyniliśmy wielki wysiłek, aby oprzeć się niemieckim atakom i transportować wielką ilość wojsk amerykańskich do Francji. Wysiłek ten przyczyniłmymy drogo. Oznacza on zmniejszenie dowozu do Anglii i innych krajów sprzymierzonych. My w Anglii ponieśliśmy ofiary, a inni sprzymierzeńcy ponieśli je w większej jeszcze mierze. Nie żelimy się, lecz chciałbym słuchać moim wbić w pamięć, że nasza pojemność okrętowa jest ograniczona i że w przyszłości będziemy się musieli wszędzie ograniczać. Każda oszczędność oznacza większe armje i szybszy pokój. Cecil zwrócił uwagę, że ograniczenia koalicji nie nie znaczą w stosunku do ograniczeń Niemców.

Clementel odpowiedział pom. in., że w imieniu rządu francuskiego przyłącza się do wezwania do oszczędności.

Uwaga biura Wolffa: Mowa Cecila zawiera dwa cenne przyznania. 1. Koalicja dawno chwaliła się, że zagadnienie łodzi podwodnych jest rozwiązane i że zapewnione jest równoczesne spełnienie obu zadań: transport i zaopatrywanie amerykańskiej armji miljonowej oraz dostateczne gospodarce zaopatrzenie koalicji w Europie.

Słowa Cecila są najwrażliwszym urzędowym dokumentem dla wielkich ofiar gospodarczych, które nakładał koalicji brak pojemności okrętowej, a w większej mierze jeszcze należy w przyszłej zimie.

Dругe cenne przyznanie leży w słowach Cecila: Nadszedł czas, aby nieprzyjaciółom naszym zadać ostaleczny cios. Tu ujawnia się głębsza łączność pomiędzy potężnymi militarzami wysiłkami koalicji na froncie zachodnim i jej położeniem wewnętrznem. Domaga się ono szybkiego rozstrzygnięcia.

Sprawy słowiańskie.

Zatarg między Bułgarią a Turcją zaostraża się.

Rządowy organ „Mira” pisze, iż zatarg z Turcją zaostraża się coraz bardziej. Tymczasowo ujawnia się to raczej w prasie niż w kolach dyplomatycznych, ale prasa znów wpływa na opinie obu krajów, która wcześniej czy później zmusi dyplomację do zastosowania odpowiednich środków. Organ bułgarski zwał winę na organy mlodotureckie, które z „Sabatem” na czele uprawiają na szeroką skalę zamierzoną akcję za powrotem przyłączeniem do Turcji powiatu adriano-polskiego. Lecz Bułgarja powiata tego nie wyrzeknie się dobrowólnie nigdy i za żadną cenę. „Sabate” znów zapewnia z swej strony, iż Dedegacz bezwarunkowo musi wraz z Adrijanopolem przypaść Turcji. Przewidziewa zarysowanie się więc bardzo ostro. (Sl)

Porozumienie słowiańskie - włoskie? Ostatnimi czasy nastąpiło pewne zbliżenie się między Słowianami południowymi i Włochami na terytorjum Austrii. Objawy tego miano są z każdym prawie dniem. Trjestska „Edinost” na dowód zbratania narodowego zamieszcza od pewnego czasu poza słowiańskimi także włoskie artykuły. Także w miastach dalmackich, gdzie Włosi dawniej ostro występowały zawsze przeciw Chorwatom, a Chorwaci zwalczali irredentyzm włoski, zapanaowała obecnie jaknajlepsza harmonia. Tymczasowo nie wiadomo jeszcze, czy chodzi o zjawisko przejściowe, czy też o zasadnicze porozumienie, w każdym jednak razie jest to objaw tak podpadający, iż prasa niemiecka i madziarska uważa go za jeden z najważniejszych wyrazów uspo-

sobienia politycznego na południu monarchji i sładzi go z jaknajbardziej uważa. (Sl)

Podziękowanie Czechów polskiemu wydawnictwu w Poznaniu.

W „Lidowych Nowinach” wyrażają szczerą wdzięczność braterskiemu wydawnictwu polskiemu w Poznaniu „Ostia”, które niedawno temu wydało piękną publikację znanego krytyka literackiego Adolfa Nowaczyńskiego „Szkice literackie”. Jeden z tych szkiców poświęcono też kulturze narodowej Czechów. Autor na podstawie naukowo stwierdzonych danych, rzeczowo i w sposób najzupełniej ścisły określa poszczególne stadia w rozwoju czeskiego narodu. Ale nawet przy swem przedmiotowym traktowaniu tematu nie raz znajduje dla odrodzenia Czechów słowa prawdziwej entuzjazmu oraz wyrazów podziwu, że naród do niedawna nieznośny „szkielet” Europy staje od razu przed nią jako żywił wysoko rozwinięty i wykształcony. Ten entuzjazm zapisują w gazetie czeskiej z serdecznym zadośćuczynieniem. (Sl)

Chłop chorwacki własnym kosztem utrzymuje szkołę narodową.

Chłop chorwacki Pero Kokanowić w gminie Czenkovo, powiat djakowański, gdzie nie ma aż do tej pory żadnej szkoły narodowej, z własnych środków finansowych złożył i utrzymuje szkołę ludową chorwacką. Czynnikiem kulturowym ofiarę prostego chłopu wywoła w opinji chorwackiej, jak załważa „Hrvatska Rijeka”, radosny ogłos. Taki naród nie może nie być samodzielnością polityczną, gdzie każdy pojedynczy człowiek z ludu ma takie zrozumienie do oświaty narodowej i tylo poczucia obowiązku narodowego. (Sl)

Z Galicji.

Zjazd aktywistów w Krakowie. Według „Gazety Wieczornej” rozpoczęły się w sobotę w mieszkaniu prezjydena Krakowa I. K. Federowicza obrady zjazdu zdecydowanych aktywistów polskich i zwolenników rozwiązania austro-polskiego.

Z Warszawy mieli brać w zjeździe udział: Mikulowski-Pomorski; b. premier Kucharszewski; Bukowiecki; Dziewulski; Ponikowski; Simon; dr. Radziwiłłowicz; Biliński; bracia Siemieniecy; Garlicki; Grotowski; i Abrahamowicz. Nadto: hr. Stanisław Henryk Badenji; Gniewosz; hr. Stadniaki; Starowieyski; Kopnoka Jan; Wl. L. Jaworski; dr. Hupka; dr. Kot; Sikorski b. pułkownik; dr. Doboszyński; dr. Bandrowski; radcy mieyscy Turyski; dr. Schneider; Peroś; wiceprezjdent Saare; rad. Srokowski; rejent Starzewski i redaktor Starzewski.

Politycy polscy za zastanowieniem procesu w Marmaros Sziwet. „Neue Freie Presse” donosi, że Koło Polskie nie będzie czyniło w kwestji podatkowej na najbliższej sesji Parlamentu żadnej trudności. Istnieje w kolach polskich jedynie życzliwość, by proces w Marmaros Sziwet został zastanowiony.

Prezjdent Izby dr. Gross ma zamiar — na wypadek, gdyby ku temu istniały warunki — zwołać Izbę posłów na 24. września. W kolach parlamentarnych sądzą jednakowoż, że termin ten będzie przesunięty na początek października.

Z Królestwa.

Strajk piekarski w Warszawie. „Kurjer Warszawski” donosi: Od wtoru rana wszystkie piekarnie, zatrudnione dotychczas wypiekaniem chleba t. zw. „kartkowego”, nie są czynne, z wyjątkiem tych, które pracowały i pracują w dalszym ciągu... tajemnie.

Zerwanvch w sobotę rozwiązań ze strajkującymi robotnikami piekarskimi nie udało się nawiązać, jakkolwiek są w szeregach strajkujących, zwłaszcza też z piekarni prowadzonych przez organizacje społeczne i kooperatyw, pewne dążności do kompromisowego załatwienia zataru.

Jak nas informował jeden z kierowników takiej właśnie piekarni społecznej, strajk udałoby się zażegnać nieznaną podwyżką ceny za wypiek. Chodzi mianowicie o zgodę ze strony wdziału zaopatrywania na podwyższenie ceny za wypiek.

Trudne położenie, wywołane strajkiem starają się wywzyskać handlarze i „spotażenni” piekarze, śrubując ceny niebyswale. Radość ich pospuje prawdopodobnie wiadomość, że dziś w nocy pewna część piekarni będzie uruchomiona przez wdział zaopatrywania.

Do pracy stanie wykwalifikowany personel zastępczy, w tej liczbie reemigranci z Rosji.

Zorganizowany już przez wdział zaopatrywania personel zdolny będzie wyrobić na razie około 120.000 funtów chleba dziennie; dalsze kadry pracownicze są podobno organizowane.

Powoli zaś znajdują się środki do możliwie rychłego nawiązania ze strajkującymi piekarniami ukłdów i wznowienia normalnej pracy. Jest to najbardziej przez wszystkich pożądane.

Groźące przesilenie w Austrii.

Berlin, 3. IX. Wiedeński korespondent „Voss. Ztg.” dowiaduje się z kol parlamentarnych, że Austrii grozi znowu przesilenie ministerjalne. Prezes ministrów Hussarek bawil w ubiegłym tygodniu w Budapeszcie, gdzie miał ważne narady z węgierskim prezesem ministrów Wekerlem. Narady te dotyczyły w pierwszym rzędzie zamiaru utworzenia państwa federacyjnego, o którym w ostatnim czasie wiele mówiono. Węgórw sprawa ta obchodzi nadzwyczajnie, między innymi też ze względu na zagadnienie południowo-słowiańskie. Albowiem stworzenie państwa południowo-słowiańskiego w obrębie Austro-Węgier musiałoby wywołać niepokój wśród Słowian połalitańskich, a oprócz tego krzyżowałoby zamiary Węgrów przyłączenia Bośni i Hercegowiny oraz Dalmacji do Korony św. Stefana wzmian za rozwiązanie austro-polskie. Prezes ministrów dr. Wekerle, nie tail sie bynajmniej z tem, że Węgry żądają jednolitej silnej Austrii, a przeciwne są Austrii złożonej z szeregu drobnych państw. W wiedeńskich dobrze poinformowanych kolach twierdzą, że baron Hussarek, którego stanowisko w Radzie Państwa nie jest zbyt pewne, gdyż nie może on się oprzeć o stałą większość, będzie

miał niesłychanie trudne zadanie w stosunku do rządu węgierskiego. Prezes ministrów konfertuje dalej z przewodniczącym partii. Przewodniczący powiada, że nie ma mowy o zmianie opozycyjnego stanowiska poludniowych Słowian. Jako przeciwny podał nie ustalając przesładowania swych rodaków. Stanowisko Ukraińców zażelne jest od tego, jak rząd będzie się odnosił do narodowych i gospodarczych zadań ukraińskich. Niemiecy socjalni demokraci trwają nadal w swem opozycyjnym stanowisku. Mimo niepewności parlamentarnej komisja finansowa została zwolniona na 10. września. Ale możliwym jest, że przed tym czasem wybuchnie przesilenie ministerjalne.

Wiadomości polityczne.

Narada Hussarka z Dr. Tertilem.
Wiedeń, 4. IX. Prezes ministrów, baron Hussarek, odbył dziś naradę z prezesem Kola Polskiego, Tertilem.

Sekretarz stanu Hintze przybył do Wiednia.

Wiedeń, 3. IX. Sekretarz stanu Hintze przybył tutaj dziś przed południem w towarzysztwie podsekretarza stanu barona Mumba, radcy stanu księcia Hotzfelda, radcy legacyjnego barona Vittinghoffa. Na dworcu powitał go ambasador hrabia Wedel i poseł książę Wilhelm zu Stolberg Wernigerode.

Ze świata.

Wielka eksplozja w Odesie.

Wiedeń, 2. IX. (WTB.) Wiedeńskie e. k. biuro korespondencyjne donosi o eksplozji w Odesie: Wczoraj nastąpiła o godz. 3.30 eksplozja w rozległym dawnym rosyjsko-rumuńskim obozie amunicyjnym. Eksplozja trwała aż do północy. Trzy magazyny z prowizyjną położone w środku obozu zostały się przez przypadek. Eksplozja ich byłaby mogła się stać niebezpieczną dla całego miasta. Straty w ludziach są ograniczone. Prace ratownicze ujęły wojska austro-węgierskie w swe ręce. Pożar trwa w dalszym ciągu. Wielka cukrownia Brodzkiego spaliła się. W całym mieście popękały szczyty. Straty wynoszą miliony. Magazyny miały w sobie oddać w zarząd komendantów ukraińskiego i austriackiego. Przypuszcza się że ogień podłożono.

Podług wiadomości najświeższych wnosi szkoda kilkadziesiąt milionów. Zabito pięćdziesiąt osób, kilkadziesiąt rannych. Tysiące nie posiadają dachu nad głową, ponieważ domostwa wzdłuż ulic zawałyły się wskutek ciśnienia powietrza spadających granatów i wybuchającego pożaru. Badania dotychczasowe wykazały, że ogień podłożyli agenci ententy. Bezdolnym u mieszczono w przytulniach, głodnych żywi się w kuchniach ruchomych wojskowych. Komunikacje kolejowe, przerwane na kilka godzin podjęto na nowo.

Nasze sprawy.

Składka wychodźstwa na T. C. L. W piśmiech na wychodźstwa westfalsko-nadreńskich wychodźców czytamy:
Celem zaznaczenia solidarności wychodźstwa z krajem i wyrażenia mu wdzięczności za pomoc w pracy oświatowej rozpisali Komitet Wykonawczy powszechną składkę na ogólny fundusz oświatowy zarządu głównego Towarzystwa Czytelni Ludowych w Poznaniu. Na cel ten przeznaczono przedewszystkiem składki, zebrane na wiecach oświatowych. Nadto, powinny wszystkie Komitety Towarzystwa sporządzić i rozdać listy składkowe zarządom towarzystw i gorliwym rodakom i rodzicom, aby umożliwić udział w składkowaniu także tym wszystkim, którzy na wiecu być nie mogli, albo wydatniejszej ofiary tam nie złożyli. Składkowanie ma trwać do 15. września.
Pieniądze należy nadesłać do Banku Robotników w Bochum do rozporządzenia Głównego Zarządu T. C. L.
Wzywamy Szanowne Zarządy Komitetów Towarzystwa, aby się ta sprawa niezwłocznie zajęły. Zaś do całego Wychodźstwa zanosimy serdeczną prośbę, aby chcieli zasilić fundusze Głównego Zarządu T. C. L. w Poznaniu, potrzebne do utrzymania tak ważnej organizacji i do pracy oświatowej na ugorach, gdzie lud jest nieświadomy i do ofiarności na cele oświatowe się nie poczują, a którego rozbudzenie jest obowiązkiem ogółu. Cześć oświaty! — Bochum, 28. sierpnia. Komitet Wykonawczy.

Wiadomości miejscowe i potoczne

Poznań, dnia 4. września 1918.
Kalendarz Dziś: Rozalii panny, Marcela Rościńslawy
Jutro: Urszula, Wawrzyńca Włodzisława
Wschód słońca Dziś: 5.16 zachód: 6.42
                            Jutro: 5.17   "   6.39
Wschód księżycy Dziś: 4.15   "   5.49
                            Jutro: 5.24   "   6.06

Przepowiednia pogody berli. stacji meteorologicznej na czwartek, 5. bm.: Nicco ciepłej, sucho i przeważnie pogodnie.

WIADOMOŚCI MIEJSCOWE.

Teatr Polski w Ogrodzie Potockiego w Poznaniu:
W środę »Świerszcz za kominem«, sztuka w 3. aktach Karola Dickensa.
W czwartek »Klub Kawalerów«, komedia w 3. aktach Michała Bałuckiego.
W piątek »Tamten«, sztuka w 5. aktach G. Zanolskiej.
W sobotę »Klub Kawalerów«, komedia w 3. aktach Michała Bałuckiego.
W niedzielę po południu o godz. 3. »Pod gwiazdista bandera«, wodewil w 5. aktach z tańcami Cyryla Danielewskiego.

W niedzielę wieczorem »Odrodzenie«, komedia w 3. aktach Schöntana i Koppell-Heldta.

Kancelaria teatru otwarta od godz. 10. do 1. przed poł. i wieczorem od godz. 6. do 7. Nr. telefonu 2875.

Początek przedstawień o godz. kwadrans na 8 ma.

Bilety wcześniej nabycie można w magazynie instrumentów muzycznych i składzie nut p. St. Pelczyńskiego, ul. Ryceńska 40, narożnik ul. Berlin-kiej. Telefon 3911.

— **Walne zebranie Towarzystwa Młodzieży kumieckiej w Poznaniu** odbyło się po przesłaniu 3-letniej przerwy wczoraj, we wtorek 3. września, na sali Towarzystwa przy ul. Podgórznej 12b. Zażał zebranie p. Colla a przewodniczył p. Weymann. Pan Colla zdołał w imieniu pełnomocników, wybranych przed 3 lata, sprawozdanie ogólne za ubiegły czas. Cała praca ograniczała się wyłącznie na administracji własności i funduszu Towarzystwa. Ze sprawozdania kasowego jakie zdołał w załączeniu p. Wójcicki, wynika, że z około 850 członków, jakie Towarzystwo miało przed wojną, pozostało placanych członków zaledwie 170; resztę powołano pod broń. Mimo to zdołano, dzięki dość znacznym fundusjom, wygospodarzyć do opanowania kosztów administracji czysty zysk m. 748.73, z którego po stosownych odosach, przeniesiono m. 443.73 na rok następny. Po bardzo ożywionej dyskusji wybrano nowy Wydział Towarzystwa, polecając temuż, aby mimo trudnych warunków, wznowić czynność Towarzystwa przez urządzanie zebrania i intensywne wyszukanie środków, zmierzających do ożywienia i rozszerzenia działalności Towarzystwa.

— **Znaleziono wczelnie oddano na polci:** 100 mk. (w miejsce 20 mk.), małe czarne kurcze, szary mięch z 15 do 20 funtami grochu, torbę szkolną z książkami szkolnymi, biały obrus, srebrny zegarek męski, szary żakiet damski, 5 mk. pieniądze, czarna portmonetkę z 30.01 mk. i znaczkiem na chleb, białego kozła, brązową portmonetkę z 6 mk. i znaczkiem na chleb, kanarka, 3 młode kurki, broszkę emalutową, długie workocz, czarną szarą kure, żółtą portmonetkę z różaicem. (b)

KRONIKA PROWINCJALNA.

— **Gniezno.** (Kółko rolnicze.) Posiedzenie odbędzie się w niedzielę 8. bm. o godz. 1. w Hotelu Europejskim, na które zaprasza Zarząd.

— **Stare Bojanowo.** (Bezczelna kradzież.) Podczas niałkowej nocnej burzy włamali się złodzieje do chlewni dzierzawcy probostwa Kuzego i zabrali 14 najcenniejszych jasi i kilkanaście kur, które zaraz na miejscu zabili. Bezczelnych złodziei nie zdolano dotąd wyśledzić. (b)

— **Olstyn.** (Wielki brak mieszkają) panuje obecnie w Olstynie. Ofiarowuje się 50-100 mk. za wskazanie mieszkania próżnego. Rodziny, mające dużo dzieci, płaczą i lamentują, ponieważ nie chcą im wyciągnąć zabiegania. (b)

— **(r) Miejska Górka.** (Pielgrzymka) do Matki Boskiej Pocienia, jak co roku udala się stad do pobliskiego Zakrzewa, prowadzona przez tutejszego ks. wikariego była tym razem niezwykle liczna. Około 600 natników podążło do stóp tej Matki naszej, o której podług słów św. Bernarda nie słyszano, by ktos. o się do Niej uciekał, był od Niej opuszczony. To też z całej okolicy zdążył lud by tu szukać ukojenia i pociechy. Piękne kazanie wyprawiediane przez ks. Langnera z Ponieca pogłębiło jeszcze wiarę naszego ludu w niechętne pośrednictwo Niebios Królowej. Dał. Boże, że błogosławieństwo będzie obficie.

— **(Dzieci z Kalisza.)** Cztery dziewczynki w wieku 13-15 lat chodzą tu po mieście za pomocą. Szczęść i prawdomówność w twarzy upewniały, że nie zachodziło tu nadużycie dobroćności; byłoby może jednak pożądanym, gdyby pomoc ludzi była więcej upewnioną przez jakowś nadzór czy to z probostwa lub od Pań Tow. św. Wincentego.

— **(n) Ostrow.** (Zabawa dla dzieci) Ubiegłej niedzieli odbyła się na ogródkach zabawa dla dzieci. Przy sprzyjającej pogodzie zaryły się ogródki liczną działką, a także publiczności zebrało się wiele. Chłopcy popisali się tym razem udanymi ćwiczeniami walemi i piramidami. Natomiast dziewczęta odśpiewały kilka pięknych pieśni. Grono dziewcząt odegrało na wolnym powietrzu fantastyczny obrazek pt. »Sad różny«. Rzecz sama w sobie może piękna; lecz z powodu panującego rozchwiania dżiaty i publiczności nie wszystkie dosłyszeli wygłaszanych ról. Po oficjalnych występach urządzono dla chłopców wścigi, a dla dziewcząt tuczenie garńka o premie. Starsza młodzież również bawiła się swobodnie w różne gry towarzyskie, w poczęt ilp. Zabawę zakończono polonemem przy oświetleniu lampionów i odśpiewaniem wspólnym pieśni: »Boże Ojczy«. Całość zabawy na ogródkach pozostawiała na uczestnikach miłe wrażenie.

— **(n) Ostrów.** (Kradzieże.) W tych dniach skradziono ze sieni kupca p. F. Stobieckiego w rynku dwie skrzynie, napełnione piłami wartości 2000 marek. — W nocy ze soboty na niedzielę zabito w dworzec przygodzickim w oborze cielaka i zabrano go. Złodzieje sprawili się sprytnie i z wielkim spokojem, gdyż pastuch, który spał w chlewie nic z kradzieży nie zauważył.

— **(Nieszczęśliwe wypadki)** W poniedziałek wczorajszym około godz. 11 został na dworcu czekawkoskim pobierający rentę G. Lochell z Karsk, który nie dosłysz, przejechał przez pociąg. Na torze znalaziono części mózgu. Nieszczęśliwy liczył lat 57 a iadae torem widocznie z powodu swej głuchoty nie dosłyszal nadchodzącego z tyłu pociągu. — W fabryce maszyn Czarlińskiego (dawnej Arnolda) dostał się wczoraj wieczorem zatrudniony tamże uczeń nogą do maszyny, skutkiem czego nogą została poważnie zgnieciona.

— **Pniewy.** (Młodociany zbrodniarz.) Po raz czwarty ułknął z domu poprawy w Antoniewie pod Skokami z Pniew pochodzący Leon Pawlaczyk, którego posiadają o różne złodziejstwa, napady na kobiety i zbrodnie przeciw moralności na 8-letniej dziewczynce. Zbrodniarza ujęto i umieszczono w areszcie śledczym w Poznaniu.

— **Ostrzeszów.** (Z rady miejskiej.) Na ostatnim posiedzeniu m. r. i zastępcą przewodniczącego p. Dirka referował o urządzeniu przez Tow. św. Wincentego mieszkań dla starców w starym budynku klasztornym. Zarządy szkół katolickiej i ewangelickiej jako właściciele zgodziły się na to i udzieliły zezwolenia na przeciąg 3 lat. Koszty renowacji wynoszą 900 mk., magistrat dopłaca 500 mk., resztę kosztów ponosić musi Tow. św. Wincentego a Paulo. W tym samym budynku urządzone być mają z 1. października do 5 mieszkańców dla nielicznych rodzin.

KRONIKA SĄDOWA.

— **Półtrzeźcia roku domu karnego** za kradzież pasia rozpędowego. Pas rozpędowy skradł na jednym z folwarków pod Głogową robotnik Józef Bednarek, na którym ciąży także podejrzenie o kradzież kilku innych pasów w fabryce kapeluszy

Riedla w Głogowie. Izba karna w Głogowie

skazała Bednarka po doleżeniu już dawniej nalożonej kary za kradzież razem na półtrzeźcia i domu karnego i 5 lat utraty praw honorowych. (b)
— **Ze zębity** za wydalenie z pracy wszedł maszyniarz Melezy Paprzek dnia 1. lipca do sali maszyn w rzeźni miejskiej w Głogowie, popełnił tam trzy pasy rozpędowe i schował je w miechu. Skutek był ten, że rzeźnia była 19 dni bezczynna. Sąd uznał postępek ten za usiłowaną zdradę stanu i skazał Paprzeka na półtora roku więzienia. (b)

— **15-letnia trucielička.** Przed Izba karna w Oleśnicy słała 15-letnią słuźca Małgorzata Zimnerówna z Oleśnicy na Słazko, która bezustannie pościwu dodawała do jada lebbków i zanalek, tak iż cała rodzina zachorowała i udła się musiała w opiekę lekarską. Sąd skazał młodą trucieličkę na półtora roku więzienia. (b)

W DALSZYCH STRON.

— **Wielkie oszustwo w pruskim banku państwowym** (Preuss. Staatsbank, dawniej Kgl. See-handlung). Na sumę 600 000 mk. poszkodowano wspomniany bank w rafinowany sposób. W początku sierpnia pewne przedsiębiorstwo kumieckie przekazało bankowi państwowemu 600 000 mk. na konto zamiejscowego banku. Pismo to zdefraudowano i podpisano sfałszowany dokument, w którym jako właściciela przekazanej sumy podano firmę S. Flörsheimer, Berlin N 62 Kleist Str. 42. handel szlachetnymi metalami. Falszerstwo było tak zręcznie wykonane i z taką znajomością techniki bankowej, że bez zastanowienia zapisano sumę na dobro firmy S. Flörsheimer, która miała własne konto w banku pruskim. Bezpośrednio po zapisaniu sumy w dnach 8 i 9. sierpnia firma Flörsheimer podjęła sumę w dwóch ratach po 346 000 mk. i 254 000 mk. W tych dniach zgłosił się bank, któremu należała się właściwie powyższa suma i przy tej sposobności oszustwo wykryło. Okazało się, że firma Flörsheimer wogóle nie istnieje. Pod adresem Kleist, 42. na drzwiach pokoju umeblowanego przybita była tabliczka z powyższą firmą a pod nią skrzynka do listów. Pokój umeblowany w lipcu najela jakaś 24-letnia niewiasta rzekomo dla swego kuzyna, przybita ową tabliczkę i stale przechodziła otwierać skrzynkę do listów. Pokój pozostał niezamieszany. Pod zarzutem udziału w oszustwie aresztowała policja krumialna Guidona Rabingera, który pracował w oddziale korespondencji banku pruskiego jako siła pomocnicza i między innymi opracowywał konto Flörsheimer. Przeciwnie mu przemawia wiele innych szczegółów, ale oszustwa mógł być dokonacz tylko przy pomocy kilku współników, których jeszcze nie wykryto. Bank pruski wyznaczył nagrodę do 20 000 mk. na wykrycie złodziei. Sensacyjne oszustwo to jest w dziejach bankowości niesłychane i zaniepokoiło wszelkie instytucje finansowe, które pomyślały o tem, jakby zabezpieczyć się przeciw podobnym wypadkom. Główną przyczyną takich wdzarzen jest to, że ludzie zaufani są w szeregach lub spoczywają w mogile, a trzeba się zadowolić pierwszym lepszym i do tego nieznanym materiałem. Tak więc wojna wszędzie daje się we znaki.

— **Orzeł polski nad Wiedniem?** Reichsposte donosi, że w sobotę po południu przeleciał nad Wiedniem potężny orzeł tarzański. Orzeł leciał niezbyt wysoko, tak, iż można było szerokość skrzydeł rozłożonych obliczyć. — Każde na jeden metr. Głośny łopot skrzydeł królewskiego ptaka zwrócił — jak pisze Reichspost — nie tylko uwagę przechodniów, ale także i ptactwa, które, widząc, iż w powietrzu wisi niebezpieczeństwo, zaczęło w miejscu trwożliwe kolaw. — Niebawem może Studnicki urzy orla białego nad Berlinem, a Leopold Jaworski nad Zywem. Kto im uwierzy, jeśli są takimi krótkowidzami, że nie doirzeli orla na Ratuszu poznańskim, a cóż dopiero wysoko w obłokach?

— **Aresztowanie Helwiarzy.** Kurjer Lwowski donosi: Urząd nadzoru nad obrotem środkami żywności otrzymał wiadomość, że w jednym z powiatów Galicji zachodniej odbywa się na wielką skalę handel pokątny zbożem. Po przeprowadzeniu wstępnych dochodzeń przez organa wspomnianego urzędu, okazało się, że handel trudni się właściciel dóbr Baranów w powiecie tarnobrzesckim, Stanisław Dolański, na którego padło podejrzenie, że zboże tegorocznych zbiorów sprzedaje po 400 do 500 kor. za ceninar metryczny. Na miejsce udał się kierownik urzędu nadzoru st. komisarz Pałaczkowski, który po przesłuchaniu zarządził uwięzienie p. Dolańskiego, a wraz z nim zarządcę Władysława Trzeciaka i pośrednika Fischla.

— **Hervé w sprawie Polaków** poznańskich. Gazety berlińskie przytaczają za paryskim organem »Vicioire« w streszczeniu artykuł znanego przywódco socjalistów francuskich Hervé'ego, który między innymi warunkami pokoju podnosi też oddanie Polakom poznańskich i pruskich części podzielonej dawniej Polski. Bez oddania Francji Alzacji i Lotaryniji, Polakom Prus Zachodnich, Poznańskiego i Słazki Górnoe oraz osobodzenia Słowian austriacko-węgierskich niema dla Hervé'go żadnego wogóle pokoju trwałego. Pisma berlińskie dodają do tego, iż Niemcy o takim zachowywaniu się socjalistów francuskich nie zapomną, a w chwili, gdy nastąpi zmiana w powołaniu na froncie, zwrócą na to Hervé'emu uwagę.

— **Powrót do kraju.** Zezwolenie na powrót do kraju otrzymali, bawiacy zagranicą między innymi, następujący Polacy: Hr. Władysław Tyszkievicz, hrabia Marja Przedziecka z domu Hutten-Czapka, Dr. Witold Świecicki z rodziną (wraca do Lublina), hr. Józef Tyszkiewicz z córką i słuźba, hrabina Jadwiga Tyszkiewiczowa. Poseł Harusewicz poczynił również kroki o zezwolenie na powrót, jak dotąd wszakże zezwolenia nie otrzymał (PAP.)

— **Świadcectwo polskości w Anglii.** Angielskie Biuro prasowe rządowe umieściło w piśmiech londyńskich komunikat następujący: »Rząd postanowił, że Polacy, przebywający w naszym kraju, którzy formalnie są poddani Niemiec i Austrii, lecz którzy żywią uczucia przyjazne dla Wielkiej Brytanji, mogą być na przyszłość traktowani jako cudzoziemcy zaprzyjanieni«. Przez rozkaz wydany dnia 5. lutego w dziedzinie »Aktu o ograniczeniach, dotyczących cudzoziemców, sekretarz stanu dla spraw wewnętrznych jest upoważniony do wydawania świadectw, zwalniających od wszystkich lub też niektórych ograniczeń, dotyczących cudzoziemców, z wyjątkiem takich, którzy się stosują do cudzoziemców zaprzyjaniionych, każdemu cudzoziemcowi nieprzyjacielskiemu, który za pomocą legitymacji, wydanej przez Komitet Narodowy Polski, lub też w inny sposób wykaże zadawalniająco sekretarzowi stanu, że jest z pochodzenia Polakiem i że jest dobrze usposobiony do spraw Jego Królewskiej Mości i Jego Sprzymierzeńców.

Świadcectwa Komitetu Narodowego Polskiego mogą być zarówno żądane przez Polaków, poddanych rosyjskich, jak przez Polaków, poddanych niemieckich i austriackich; będą one uznane przez władze W. Brytanji w odpowiednich wypadkach, jako paszporty narodowe. Komitet Narodowy ma prawo poświadczycy podpisy Polaków, którzy posiadają wydane przezeń legitymacje. (PAP.)

RUCH W TOWARZYSTWACH.

— **Stow. Personalu Żeńskiego w handlu i przemysle.** Zebranie miesięczne w czwartek 5. września wieczorem o godz. 8.8. na sali Królowej Jadwigi. Na porządku obrad komunikaty zarządu oraz wykład p. Dr. Rydlewskiego o Kas-prowizu.

— **»Posnania«.** W piątek 6. bm. odbędzie się u p. Gińskiego przy ul. Wrocławskiej o godz. 8. wieczorem zebranie miesięczne klubu Ze względu na ważne sprawy uprasza się członków o liczy udział. Czolem.

Ostatnie wiadomości.

Komunikat niemiecki.

Wielka kwatery główna, 4. IX. (WTB.) Zachodnia widownia wojny: Grupy armii następcy tronu Rupprechta i Boehna: Po obu stronach rzeki Lys nierządciel posunął się w kierunku walce z naszymi wojskami przedniemi aż do linii Wulverzhem-Nieppe-Mac St. Maur-Laventie-Richebourg. Nasze mieszane oddziały szkodziły mu w tych malych walkach skutecznie i wzięły jeńca uderzeniem i atak'em. Na froncie bojowym pomiędzy Scarpe i Somme dzień ułnywał spokojnie. W obiegnej noc wojaka nasze cofaliśmy na linie Arleux-Moevres-Manancourt. Ruchy te, przygotowane od kilku dni, wykonane zostały niespostrzeżenie i bez przeszkody ze strony wroga. Nierządciel dotarł po południu ostrożnie poszedł za nami. Na froncie pomiędzy Moislains i Peronne nierządciel nie powtórzył swych ataków.

Po obu stronach Novon Francuzi wykonali silniejsze ataki, które zwracały się w szczególności na teren górzvsy pomiędzy Chonnagne i Bussy. Nierządciel atakował tutaj czterzy razy przed południem i po południu bezskutecznie wypróbowała dwiżwie 231 nieochy, lecz zostł równie jak w reszcie oddziałach ataku odarty.

Nad rzeką Ailette utarczki wywiadowe. Ataki nierządcielskie na Coucy le Chateau rozbiły się. Pomiedzy Ailette i Aisne Francuzi w łączności z Amerykanami i Włochami na bardzo silnym dzielniu ożniwem wykonali nowe ataki. Zostali często po walce z blizka odparci.

Zestrzeliliśmy wczoraj 22 samoloty nieprzyjacielskie i 7 balonów na uwięzi. Porucznik Ramev odniósł 30 zwycięstwo napowietrzne.

Grupa armii następcy tronu: Na południe od Riont wykonaliśmy skuteczne ataki na rowy francuskie i przewiedliśmy stamtąd jeńca i karabin maszynowy.

Pierwszy giererelnv kwatermistrz Ludendorff.

Skuceys łodzi podwodnych. Berlin, 4. IX. (WTB.) Urządowo: Nasze łodzie podwodne zatopiły na zachodnim i środkowym Morzu Śródziemnym 14 tysięcy ton pojemności. Szeł sztabu admiralicji.

Komunikat austriacki.

Wiedeń, 3. IX. (WTB.) Na północ od przełęczu Tönele nasze oddziały alpejskie w niespodzianym ataku wdzwały nieprzyjacielowi Ponte San Matteo (3692 metr.) i szczyt lodowcowy 3522. Ten czyn bojowy w rejonie wiecznego lodu wystawia szczególnie śwadectwo dzelności bojowej ataków, dorosłych najczęściej warunkom alpejskim. W Siedmiu Gminach wzięty ożywiona działalność wywiadoweza.

Szeł sztabu generalnego.

Walki w Rosji północnej.

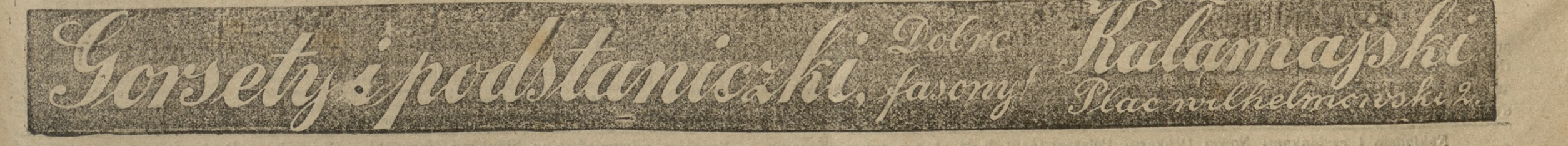
Komunikat angielski z dnia 31. VIII. oniewa: Pozycje nierządcielkie tuż na północ od Oberskaję 75 mil na południe od Archangelska nad koleją do Wołogdy został: zaatakowane przez wojska koalicyjne łącznie z wojskami rosyjskimi, zdobyte i utwierdzone. Kontratak wykonany natychmiast został odparty wśród wielkich strat. Wojska nasze posuwają się ku Oberskaję. Działa wozów opancerzonych działają w walkach barlzo skutecznie.

Przebieg rewizji w ambasadzie angielskiej w Petersburgu.

Moskwa, 3. IX. (WTB.) O rewizji i aresztowaniach w gmachu ambasady angielskiej w Petersburgu donosi moskiewska »Prawda« co następuje: W Moskwie doniesiono przewodniczącemu nadzwyczajnej komisji bardzo ważnych wiadomości o związkach różnych organizacji antrewolucyjnych na obszarze republiki rosyjskiej z zastępcami rządu angielskiego i poselstwem angielskim. Główne arterje sprzyśszania i organizacji koncentrowały się w poselstwie angielskim w Petersburgu. Już 31. 8. przybyli urzędnicy śledczej komisji do Petersburga i weszli w kontakt z petersburską komisją śledczą. Członek komisji Hiller z komisarzem Poliscnęk oraz jego pomocnikiem i z oddziałem wywiadowców udał się o godz. 5. wieczorem do gmachu poselstwa.

Okoliwszy gmach, zajęto bez trudności parter. Gdy jednak urzędnicy komisji oraz moskiewscy urzędnicy śledczy weszli na pierwsze piętro i pomocnik komisarza Schenkmann wszedł do pokoju odezwały się zeń strzały. Schenkmann, raniony w pierś, upadł; wywiadowce Lissera zabito na miejscu. Hiller, nie zważając na strzały, z oddziałem wywiadowców wtargnął do sąsiedniego pokoju i zaaresztował znajdujące się tam osoby nieznane, które podniosły ręce do góry. Walka w sieni trwała jednak nadal. Wywiadowcy byli zmuszeni strzelać, przyczem zabito attaché marynarki Trommego. Jak się później wykazało on pierwszy rozpoczął strzelacz. Urzędnicy bezpieczeństwa, którzy wtargnęli do poselstwa, zaaresztowali 40 osób.

Wśród aresztowanych znajduje się ks. Szechowskoj. Podczas rewizji znaleziono korespondencje kompromitująca poselstwo angielskie i wiele broni. Rewizji przypisuje się większe znaczenie.

Za szczerę dowody wstąpienia, i ekne wieści oraz liczny udział w potrzebie naszej ukochanej córki i siostry

ś. p. Felicji

składamy na tej drodze Przewiel. Duchowieństwu, Krewnym i Znanym staropolskie

„Bóg zapłać!”

Rodzina Jackowskich.

Geisler Seligmann's konserwatorium muzyczne

Poznań. Seminarjum ni. Wilhelm. 5.

PUBLICZNY WYSTĘP

w środę dnia 18 b. m. wieczorem o godz. 7 i pół w **Vereinshaus**, przy Bramie Berlińskiej nr. 8

Klasy umiarkowane po mk. 125 i miejsca stojące po mk. 1 do nabycia w firmie **Ed. S. to & Socji u. S. Sim. nr. 14/9**

WIELKOPOLSKA SZKOŁA

MALARSKA I RZĘBY

pod kierownictwem

Dory Mukulowskiej i Władysł. Marcinkowskiego

rozpoczyna semestr z mowy 1. października.

Zet. przyimie od 20. września w biurze i soboty godz. 10. a 12.

SZKOŁA: plac Wilhelmowski 17 n 4282

W sprawie spadkowej ś. p. Romana Pawkiewicza

donażę w imieniu Dr. Kępczyńskiego wykonać testamentu i obowiązków, który tenże testament wykonał w Warszawie dnia 10. września 1918 r. pod nr. 5248 pob. i zawiadomienie na imię i zos. M. o. na której ciąży obowiązek i hipoteka 75000 rubi, wystawiono za drog. 105472, 20 rub. na wniosek Dyrektora Towarzystwa Kredytowego M. st. Warszawy nr. 105472, 20 rub. która się odbędzie 19 września 1918 o godz. 11 przed poł. w kancelarii notarialnej Jerzego Bernackiego w Warszawie, ul. Kępczyńska nr. 493 n 4291

Dr. Adamezewski, adwokat w Poznaniu.

Wieluścał des Am. Nes deutsch osse.

BILDERAUSSTELLUNG

Immer höchsten Honorar

der Frau Prinzessin August Wilhelm v. Preussen

vom 5. 21. 9. 1918 n 4281

zum Besten von Soldatenheimen

geöffnet täglich von 11 Vormittag 6 Uhr nachm.

Eintrittsgeld 50 Pfennige.

Die zum Verkauf bestimmten Bilder sind besonders bezeichnet, ebenso die zur Verlosung gehörenden. Preis des Loses 1 Mk.

My system of work with children is especially adapted to the training of the young, and the help of the child in the development of his own powers. The system is based on the child's own activity and the child's own interests. The child is taught to think and to act for himself. The child is taught to work and to play. The child is taught to be a citizen. The child is taught to be a man.

1. **Inżyniera** specjalisty w dziedzinie produkcji wyrobów cementowych (dachówek, pustaków, kregów, lekkich ustrojów żelazno-betonowych).

2. **Inżyniera** lub **Architekta** do działu sytuacyjno-urbanistycznego.

3. **Inżyniera** i **Architekta**, znającego się na rozplanowaniu inwestycji miejskich, realizacji rzek, odprowadzaniu wod.

4. **Geometriści** do pomiarów miast.

5. **Ceramika**, obeznanego z drobnym przemysłem ceramicznym.

6. **Dwóch instruktorów** ceglarskich gruntownie obeznanego z wyrobem dachówek.

7. **Instruktorów** ceglarskich gruntownie obeznanego z wyrobem dachówek.

8. **Dwóch instruktorów** do wyrobów cementowych: dachówek, pustaków, kregów, lekkich ustrojów żelazno-betonowych.

9. **Dwóch instruktorów** gruntownie obeznanym z teorią spółdzielczą, organizowaniem i prowadzeniem kooperatyw, oraz Stowarzyszeń Budowlanych.

Zgłoszenia przyjmują i bliższych informacji udziela **Wydział Budownictwa i Odbudowy** przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych w Warszawie, ul. Nowy-Swiat nr. 69., od godziny 10-1

SZOPKA POZNAŃSKA

CENA: 300 MK. n 4156

DO NABYCIA W POLSKICH KSIĘGARNIACH

STEFAN BUSZCZYŃSKI

RĘKOPIS Z PRZYSZŁEGO WIEKU

FANTAZJA SPOŁECZNA Z ROKU 1881

n 1907

Cena mk. 2.--

Do nabycia we wszystkich księgarniach oraz u wydawcy (Kraków Basztowa 17. Konstanty Buszczyński) który wysyła pojedynczo egzemplarze za zaliczką lub po nadstaniu na okładce.

pisząca biegle na niemiecku i po polsku, o ile możliwości samodzielną **książkowską** obznajmioną z książkowością Rolnika przyjmie **Rolnik w Środzie** e. G. m. b. H., Schroda.

Zarządca domu

najchętniej **mechanik-Instalator**, do nowoczesnie urządzonej kamienicy w śródmieściu, a więc obeznan z obsługą liftu, centr. ogrzewania i wody, mogący także wykonywać drobne reparacje światła elektrycznego potrzebny od 1. października r. b.

Zgłoszenia pod lit. n4234 przyjmują eksp. Orędown

2-eh chłopców na stancje

przyjmie nauczycielka, ewentualnie przygotowuje do gimnazjum, troskliwą opiekę i pomoc w naukach zapewnia się. Zgłoszenia do ekspedycji Kurjera.

BANK LUDOWY

W NOWOCŁAWIE

załatwia n 3670

wszelkie interesy bankierskie

Pożyczki na przystępnych i dogodnych warunkach

Papiery wartościowe jako pewna i korzystna lokacja kapitałów

Wkładki i oszczędności oprocent. od dnia złożenia pieniędzy po 3, 4, 4 1/2 prc.

Adres: **BANK LUDOWY - Inowrocław (Hohensalza).**

H. Weichman

Dostawca do klinik ocznych

NAJSTARSZY POLSKI OPTYCZNY

pierwszorzędny skład na Poznań i Księstwo

Poznań, Wilh. mowska 16 naprz. kość. św. Marcina. Tel. 1612.

Ogromny wybór w szklach punktalnych

renomowanych firm — Zeiss, Nitsche & Günther, Busch itd.

Jedyna polska automatyczna tokarnia szkieł, o sile elektrycznej

założona 1889 r. n 2740

ORWAT

1396

Wrocławska 13. Tel. 4206.

Linoleum

Dywany - Chodniki

sp. reparac. Linoleum.

Udziała się lekko **POLSKIEGO** i niemieckiego. św. Marcina 14 z 510 w podw. 11 p. na lewo.

Lekcje języka polskiego, angielskiego i francuskiego oraz konwersacji (akcentem naryskim) udziela po cenie przystępnej **M. Sawińska**, nauczycielka egzaminowana. Gniezno, ul. Wielandowa nr 12 u n. Szalińskiej. z 749

Stroje fortepianu i pianina Teatrna 5. u p. Zielenkiewicz

PRACA

Panienska inteligentna z dobrym świadectwem, poszukuje zaraz **posady** w jakimkolwiek zakładzie. Zgłosz. pisemnie uprasza się do ekspedycji pisma niniejszego pod lit. z 7529.

któ udzielał młodej panie **lekcji śpiewu?**

Oferty uprasza się do ekspedycji Kurjera Poznańskiego pod z 7520.

Bona I klasowa z dobrymi świadectwami, poszukuje miejsca od 110 18 do dwójki lub trojki dzieci. Zgłosz. do eksp. Kur. p. l. z 6507

Potrzebna **korepetytorka** Słomska, ulica Hahulskiego 2. utr. z 7505

Potrzebna zaraz **bona II. kl.** do trojki dzieci, 7, 6 i 5 lat. Zgłoszenia z podaniem pretensji do Kurjera Pozn. pod lit. n 4254

PANIENKA z uczelnej rodziny, która zna szycie i ma zamówienie do dzieci. Prosi o przyjac z 7516

miejsce na ws!

Kawaler, inwalida poszukuje **miejsca** do nadzoru, jako podróżujący lub dobiegłego zarobku. Zgłoszenia do eksp. pisma niniejszego pod z 7417

Córka gosp. 20 lat, pragnie przyjac miejsce **elewki do gotowania** na cały rok z zarobkiem węgrosztem. Zgłosz. do eksp. Kurjera pod lit. z 7442/

Do **mojej drogerji** poszukuję zaraz **2 uczni** z dobrym wychowaniem. n 4280

S. Kaia, Zmin. Dzielnej n 4275

poszukuje zaraz lub później **Zeliryn Mazurkiewicz**, magazynu sprzetów kuch. i dom. Poznań, ul. Wrocławska nr. 38.

Chłopiec z lepszej rodziny, który był rok w składzie kolonialnym, obecnie przyjac **posadę** „Gutsvorstand” zarazem, rzadko używaną na większy majątek i asier dominatny. Spiesznie zaoprasza Procd. pośredni nad **Stefan Chelmski, Poznań** ul. Berlińska 4. l. p. tel. - 272 z 750

Potrzebni od października na stała **posadę Gorzelni samotny**, który ma prowadzić „Gutsvorstand” zarazem, rzadko używaną na większy majątek i asier dominatny. Spiesznie zaoprasza Procd. pośredni nad **Stefan Chelmski, Poznań** ul. Berlińska 4. l. p. tel. - 272 z 750

Młody człowiek pracujący obecnie jako ksząkowy w branży ubezpieczeniowej, rozporządza azy codziennie kilka godzinami wolnymi pragnie z użyć je na **poboczne zajęcie.** Łask. zgłoszenia do eksp. Kur. Poznańskiego pod literą z 7448.

Apteka w Szubinie poszukuje na 3 do 4 tyg. **zastępcy.** n 4265

Książkowego lub książkowiec z branży zbożowej poszukuje **Rolnik T. z o. p.** 4240 Zerkow i P.

Potrzebna zaraz lub od 15. 9 **osoba** do wyreczenia pani domu. Zgłosz. do ekspedycji Kurjera pod n 4287

Ucznia do drogerji i składu towarów kolonialnych poszukuje od 1. 10 **M. Stachowiak Smigiel** Schmiegel. n 4285

Nowosc!

EDEN

PRZYBYTEK WESOŁEJ MVIZY

Wtako.

J. Kopliński

Na „Białej Sali” ponad Kawiarnią francuską, wejscie z ul. Podgórnej 10.

Występ gościnny!!

Margit Sommer

cenionej śpiewaczki operowej oraz wspaniałego programu wrześnieowego!!!

Początek o godz. 7 1/2. n 4302

Sprzedaż biletów i ceny: patrz słupy!

Okolicznościowa sprzedaż

Obrazy - Dywany - Kilimy

Pomosty perskie - Bronzy

i bafty japońskie - Stare srebra

Zegary - Fortepiany - Meble

Antyki wszelkiego rodzaju.

Sprzedaż -- Zakup -- Wymiana

K. Andrzejewski

Ul. Berlińska 20. Wysoki parter

ponad firmą K. Greger i Sp. n 4250

Dobrowolna licylacja gruntu

położonego w Krotoszynie przy Schollstr. 19. odbędzie się z polecenia władz ciała w moim biurze, w miatek dn. 18. b. m. o godz. 12, w południe. Do gruntu należy: wila z przybudowanym kłozetem i kanalizacją, stajnia, budynki, fabryka wosku, będąca w ruchu, szosa i 2-morowy ogół owocowy i warzywny; wszystko sprzedam najwiecej dającemu. Warunki sprzedaży do przejrzania znajdują się w moim biurze. z 4301

Madelung, król. notariusz w Krotoszynie.

DZIERZAWY

Poszukuję się **mieszkania** o 3-4 pokojach z przynależnościami. Oferty uprasza się do ekspedycji pisma niniejszego pod lit. z 7477.

Poszukuje się zaraz do zadz. orsz.

dworu na wsi

z polowaniami, ogrodem i o ile możności kilkadziesiąt morg gruntu. Zgłoszenia uprasza się do ekspedycji Kurjera Pozn. pod z 7522.

Poszukuję się o 15. 9 lub 110 **pokoju** meblowanego z całym utrzymaniem. Zgłoszenia do ekspedycji Kurjera pod 7523

Składy do wynajęcia n 3837

ulica Podgórna 10.

Poszukuję się od 1. 10. b. m. **dzierzawy 2 pokoi** mebl. lub nie, z łazienką lub kuchnią, najchętniej z centralnym ogrzewaniem. Zgłoszenia z podaniem warunków do eksp. Kurj. Pozn. pod lit. n 4264.

SPRZEDAŻE

Ogier rasowy Verovinger v. Derk Ronald a. D. Wiel. Mae v. Monton. znany z Grad. 4 letni, czarno-brązowy, wa. 163 m wys, sukojny, dohry i pewny wierzchowice, nadający się do chowu, zupełnie bez błędów 6500 mk. do sprzedania. **Prinzliche Verwaltung.** Woynowo. Kr. Bomst. Poczta Gr. Schmöllen. n 4257

Z powodu zwinięcia pensjonatu wyprowadzę się zaraz wartościowe **meble.** z 7368

Zet. pomoztyw godz 11+1.13-16. Poznań, ul. Teatrna 3. ort

KUPNA

Poszukuje się kupna dobrze zaorządzonego **składu** najchętniej **żelaza**, o ile możliwości z domem, w większym mieście Zgłoszenia z podaniem podaniem warunków i szczegółów przyjmują eksped. Kur. Pozn. pod lit. z 7444.

Poszukuję się **PSA** młodego, bardzo czynnego, czystej rasy (Deutscher Schäferhund) (suki) Zgłoszenia z podaniem ceny i bliższych danych do eksp. pisma nin. pod lit. n 4263.

OZENKI

szukam dla swej krewniaczki, młodej z lepszej rodziny, posiad. 14 tys. mk. majątku i wyorawę **towarzysza życia.** Panowie od 39-47 roku życia, wykształceni, o charakterze szlachetnym, urzędnicy w dobie stowizisku, wdowice najwyżej z dwójem dziećmi, racza się złożyć z dotychczasem fotogr. do eksp. Kurjera Pozn. pod lit. z 7400.

Rzecz traktuje się poważnie i dyskrecyjnie.

ożenku.

Łask. zgłoszenia z fotografią proszę uprzejmie przesyłać do eksped. niniejsz pisma pod lit. z 7203. Dyskrecja zaawnowca.